

Et insidez Boetij de syllogismo categorico liber primus

Alta greci veteres posteris suis inconsultissimis reliquere tractatibus in quibusdam priusquam ad res densa caligantes obscuritate venirent: quasi quadam intelligentie luctatione preludent. hinc per introductionem est facilius discibiliorque doctrina: hinc per ea que illi. *πρὸς τὸ πρῶτον* vocant nos predicta vel predicenda

possimus dicere: ad intelligentiam promptior via munitur. hanc igitur providentiam non exorsus statui ego quoque in res obscurissimas aliquem quodammodo pontem ponere mediocriter quidque delibans: ita ut si quid brevius dictum sit: id nos dilatare ad intelligentiam porrigimus. si quid suo more aristoteles nominum verborumque mutatione turbavit: nos intelligentie servientes ad consuetum vocabulum reducimus: siquid vero ut ad doctos scribens summa tantum tangens designatione monstravit nos id introductionis modo aliqua in eas res tractatione disposita perquiramus. sed si qui ad hoc opus legendum accesserit ab his petendum sit: ne in his que nunquam attigerint: statim audeant iudicare: neque si quid in puerilibus disciplinis: acceperint: id sacrosanctum iudicent. quando quidem res teneris auribus accommodatas sepe philosophie senior tractatus eliminat. si quid vero in his non videbitur ne statim obstrepant: sed ratione consultata quid ipsi opinentur: quidue nos ponimus: veriore mentis acumine et subtiliore pertractata ratione diiudicent. Et hi quidem si nos (ut arbitror) non sufficimus: eos commentarios de quibus hec protulimus: degustent blando fortasse sapore subtilitatis elicit: quamvis infreni et indomiti certatores sint: veterum virosum inexpugnabilibus auctoritatibus accrescent: si quis vero grece orationis expertus est in his: ut si qua horum sunt similia: desuadebit. Itaque hec business probemur lex erit: ut forum nostrum nemo non intelleturus: et ob hoc culpaturus inspiciat. sed ne probemur tempus nihil afferentibus teratur: inchoandum nobis est illo prius depulso periculo: ne a quoque istilo culpetur oratio. Non enim eloquentie compositiones sed planiciem consecramur. Quod si hoc efficimus quod libet in compositis loquentes intentio quoque nostra nobis perfecta est. Sed quoniam syllogismorum prima est propositio: de propositionibus hoc libello tractandum habebitur. Et quoniam propositionis partes sunt nomen et verbum: pars autem ab eo cuius pars est: de nomine et verbo: que prima sunt: disputatio prima ponatur. Nomen est vox designativa ad placitum sine tempore cuius nulla pars extra designativa est: vox autem dictum est quia vox nominum genus est. Omnis autem diffinitio a genere trahitur: ut si diffinitio hominem: animal dicitur. id est genus. Post vero rationale id est differentia. designativa vero est dicta: quia sunt voces quedam: que nihil significant ut sunt syllabe. Nomen vero designat id cuius nomen est. Ad placitum vero quia nullum nomen aliquid per se significat: sed ad ponentis placitum. Illud enim vnaqueque res dicitur: quod ei placuit: qui primus nomen illud

impressit. Sunt enim voces naturaliter significantes ut canum latratus iras canum significat. sed non sunt nomina: quia non sunt ad placitum significantes: sed natura. sine tempore vero: quod verba quidem voces sunt et designative et secundum placitum: sed distant quod nomina quidem sine tempore sunt: verba cum tempore. Cuius vero nulla pars extra designativa est quod oratio et ipsa vox est: et designativa: et secundum placitum: et aliquotiens sine tempore est: sed orationis partes significant: nominis vero partes nihil significant. In ciceronis enim nomine nulla extra pars designativa est: neque ei neque ce neque ro. Neque si ex duobus integris nomina sint. Quod enim in uno consignificat: id extra non significat. In nomine enim magister magis et ter consignificat: quia est magister. sublatus ter et magis non erit alicuius significatio: nisi tibi hoc alii nomen dare placuerit. Omnia enim nomina non naturaliter sunt. sed ad placitum ponuntur. Sed de hoc in commentario libri. *πρὸς πρῶτον* aristotelis dictum est: et maior eius rei tractatus est: quare ut nunc queat expediri. Revertamur igitur ad nomen. sed quoniam sunt quedam voces: que et designative sunt: et secundum placitum et sine tempore: quarum dubia sit natura. id est non homo: hoc enim significat equidem quiddam et secundum placitum: appositum est enim sed dubium est: cui subdi possit: nomini enim non potest. Omne enim nomen significat aliquid definitum. Non homo autem quod definitum est perimit. oratio vero dici non potest. Omnis enim oratio ex nominibus et verbis constat. Non homo autem neque ex nominibus constat neque ex verbis. sed multo magis esse non potest verbum. Omne enim verbum cum tempore est. non homo sine tempore est. quid sit ergo ita videndum est. Et quoniam non homo vox significat equidem quiddam: quid autem significet in homine ipso non continetur. Potest enim non homo et equus esse et lapis. et domus: et quicquid homo non fuerit: quoniam ea que significare potest infinita sunt: infinitum nomen vocatur. Et quoniam sunt quedam voces et designative et ad placitum et definite et quarum partes extra nihil significant: ut sunt casus nominum ut ciceronis vel cicerone. et hec nomina non erunt. Omne enim nomen iunctum cum est verbo aut verum aut falsum demonstrat. ut si dicas dies est: hoc vero aut verum aut falsum est. si vero casus iungas neque verum neque falsum efficit. Si enim dicas diei est nihil quid sit aut non sit demonstrasti. Itaque nihil ex hoc neque verum neque falsum efficit. Et merito dictum videtur. Quod enim primo vocabulum nomina rebus imponentes dixerunt. id solum nomen vocabitur merito. Qui enim primus circo circum nomen imposuit ita dixisse videtur. dicatur hoc circus. Atque ideo primus hic casus nominativus vocatur: quod nomen sit. Aliis vero nominibus non nominis ceteros casus appellare. Ergo a capite revolvendum est vocem dictam quod vox nominum genus sit designativam vero: ut ab his vocibus separetur: que nihil significant ad placitum vero: ut ab his separetur: que naturaliter significant: ut sunt pecudum. Cuius vero nulla pars extra significat: ut divideretur: ab oratione: cuius partes nomina sunt et verba: que significant sine tempore vero dictum est ad divisionem verbi: quod cum tempore est. finita vero ut ab infinitis separet. Recta vero. ut a casibus designaret. Et in verbo eadem fere omnia conveniunt. Est enim verbum vox significativa ad

Non homo quid significat

Non homo in infinitum

Cur solus nomen

Epilogus huius nominis

Nomen

Liber

placitum cum tempore cuius pars nulla extra significatiua est. et quia quedam vox significatiua ad placitum cum tempore cuius pars nihil significat ut non albet. Non albet enim quod cum non iunctum significat: solum non significat: et quidem nihil definitum monstrat. Quod enim non albet: potest et rubescere: potest et nigrescere: potest et pallere et quicquid si non albet: ideo infinitum verbum vocatum est. faciebat autem et facturus: ut superius in nomine non verba: sed casus verborum sunt. Repetendum est igitur ab initio verbum esse vocem dictum a genere significatiua vero: ut ab non significatiuis vocibus diuiseretur. Ad placitum vero ut ab illis que natura sunt significatiue vocibus separaretur. Cum tempore vero ut a nomine diuideretur. Presens vero aliquid significare: ut a verbi casibus disungeretur. finita vero. ut ab infinitis determinaretur. Restat ergo quid sit oratio dicere. Nec enim ex nomine et verbo componi videtur: sed prius utrum nomen et verbum sole partes orationis sint consideremus. alie sex ut grammaticorum opinio fert: an aliquis ex his in verbi et nominis iura vertantur: quod nisi prius constitutum sit tota propositionum: ac princeps ea ipsa que ex propositionibus componitur sillogismorum ratio turbabitur. Nam si ex quo sint genere termini nesciatur totum ignorabitur. Nomen et verbum due sunt partes putantur: cetera enim non partes sed orationis supplementa sunt: non etiam partes ut enim quadrigarum frena vel loza non partes sed quedam quodammodo ligature sunt: et ut dictum est supplementa non etiam partes sunt coniunctiones et prepositiones et alia huiusmodi non partes orationis sunt: sed quedam colligamenta. Participium vero quod vocatur verbi loco ponatur quoniam temporis demonstratum est. Adverbium vero nomen est. cuiusdam enim definite significationis est sine tempore: quod si per casus non flectitur nihil impedit. Non enim est proprium nominis flecti per casus. sunt enim quedam nomina que flecti non possunt que a grammaticis monoy tota nominantur. sed hoc grammatice magis quam huius considerationis est. Oratio est vox designatiua ad placitum cuius partes aliquid extra significat ut dictio non ut affirmatio. Et orationi est commune cum nomine et verbo: quod vox est et designatiua: et ad placitum. Cuius enim partes ad placitum sunt ea quoque ipsa ad placitum est. Orationis autem partes sunt nomen et verbum. Sed hec ad placitum. oratio igitur ad placitum est. Termini vero orationis a dialecticis nomina et verba. Termini vero dicti sunt quod usque ad verbum et nomen resolutio partium orationis fiat neque orationem usque ad syllabas nominum vel verborum temptet resolvere: que iam designatiue non sunt. Distat autem a nomine vel verbo oratio quod illius partes extra significat: verbi et nominis partes extra non designant. Est autem dictio vnus simplex vocabuli nuncupatio: vel simplex affirmatio. Atque ideo dictum est orationis partes significare: ut dictionem. id est vt simplicem vocabuli nuncupationem. In oratione enim socrates ambulat: vtraque extra significat tantum quantum simplex vocabuli nuncupatio designare queat. Quomodo autem vt affirmatio simplex non significari in commentario perierimias explicui. Quid autem sit affirmatio et negatio paulopost explicabimus: sunt vero species orationis in angustissima diuisione. v. interrogatiua: ut putasne anima immorta-

lis est. Imperatiua ut accipe codicem. Optatiua vel deprecatiua et faciat deus. Vocatiua ut adesto deus. Enunciatiua vero ut socrates ambulat. sed neque in illis quattuor veritas est: neque falsitas. Enunciatiua vero sola: aut verum aut falsum continet. Atque hinc propositiones oriuntur. Enunciatio autem in duas partes secabitur: in affirmationem et negationem. Affirmatio est enunciatio alicuius ab aliquo. Et est affirmatio: ut puta plato philosophus est. Negatio plato philosophus non est. Affirmatio enim ad platonem philosophiam enunciat aliquam. id est platonem esse philosophum. Negatio vero ab aliquo platone aliquam philosophiam enunciando tollit. id est enunciat platonem non esse philosophum. Enunciatiuarum igitur orationum: alie sunt simplices alie non simplices. Simples sunt ut si dicas dies est. non simplices vt si dies est lux est. Affirmationes vero et negationes: alie sunt uniuersales: alie sunt particulares: alie indefinite. uniuersales sunt que aut omne affirmant: ut omnis homo animal est: aut omne negant: ut nullus homo animal est. particulares vero que aliquem affirmant et aliquem negant: ut aliquis homo animal est. aliquis homo animal non est. indefinite vero que neque uniuersaliter affirmant: aut negant: neque particulariter: ut homo animal est: homo animal non est. Diuiditur autem simplex propositio in duas partes in subiectum et predicatum: ut homo animal est: homo subiectum animal predicatum de homine: hec autem partes termini nominantur. Quos diffiniunt sic: termini sunt partes simplicis propositionis in quibus diuiditur principaliter propositio. Est enim simplicis propositionis uniuersalis: secunda diuisio ut in propositione omnis homo animal est. omnis homo vnus terminus. alius vero sit animal est. Sed hoc secundo loco illud vero principaliter. nam primi termini sunt subiectum et predicatum. Est enim et non est non magis termini quam affirmationis vel negationis designatiua sunt: et omnis uel nullus uel aliquis non magis sunt termini quam definitionum utrum particulariter an uniuersaliter dictum sit designatiua sunt. diuiditur ergo ut dictum est propositio in id quod subiectum est: et in id quod predicatum. Dico autem subiectum ut in omnis homo animal est propositione hominem. id est vo quod predicatur animal. et semper quod predicatur: aut abundat: aut superest subiecto aut equatur. Minus autem predicatum a subiecto nunquam reperitur. Sed id quod diuersis demonstramus exemplis subiecto predicatum habundat quoties genitum aliquid de alio quo predicatur: ut si dicas omnis homo animal est. Modus non potest conuertere. omne animal homo est quia animal ab homine plus est et abundat. Equatur autem predicatum subiecto quotiens proprium quiddam cuiusdam predicatur: ut omnis homo risibile est: potest conuertere omne risibile homo est. ut aut minus sit id quod predicatur: fieri negat. Dicitur et precedere predicatum: sequi quod subiectum est idoncius est enim predicatio constituere propositionem: que id quod subiectum est. Simplicium autem propositionum alie sunt in nullo sibi participant ut sunt: omnis homo animal est. Et uirtus bona est: et alie huiusmodi propositiones. alie vero que participant. Participantiu alie sunt: que in utroque termino participant: alie que in altero. et altero termino participant tribus modis vtroque vero duobus. ostendam ergo exemplis: quomodo altero tribus modis participant communis. n. terminus est: cum in una subiectus sit: in altera predicatum: ut est omnis homo animal est. et omne animal animatum: in priore enim propositione animal predicatur ad hominem: in posteriore predicatur ad animal animatum

Infinita verba

Casus uerborum

An reliqua orationis partes non sint logice

Sede

Participium ad uerbum uel ad aduermium ad nomen

Termini

Dictio

Orationis species

1) Omnis homo est animal
 2) Omnis animal animatum
 3) Omnis uirtus est candida
 4) Omnis margarita est candida
 5) Virtus bona est
 6) Virtus uirtuosa est

*trius modi al
 tero termino
 uero*

animatum et sit alius subiectus. Et est hic primus modus de eis que altero participant. Secundus vero modus in quo in utrisque communis terminus predicatur: ut si quis dicat. omnis nix candida: et omnis margarita candida. Et enim in prima et secunda propositione candida predicatur: in prima ad nixem in secunda ad margaritam. Et hic secundus modus altero termino participantium. Tertius modus est: quotiens in utrisque propositionibus communis terminus subiectus est ut si dicas. Virtus bonum est. virtus. iustitia est: in utrisque enim ad iustitiam et ad bonum virtus subiecta est: sunt igitur participantes ad alterum terminum his tribus modis. aut cum in una communis terminus predicatur: in illa subiectus est: aut in utrisque predicatur: aut cum in utrisque subiectus est. Earum vero que ad utrosque participant terminos duo sunt modi. Alie enim ad eundem ordinem: alie ad ordinis commutationem. Ad eundem sunt: que de eodem idem demonstrant vel affirmative vel negative: vel universaliter: vel particulariter. omnis voluptas bonum est. Nulla voluptas bonum est: et rursus particulariter: quidam voluptas bonum est. quedam voluptas bonum non est. Ad ordinis vero commutationem: quotiens qui in altera subiectus est terminus in alia predicatur ut omne bonum iustum est: et omne iustum bonum. Nam in priore bonum subiectum est: iustum predicatum: in secunda iustum subiectum est: bonum predicatum. Nunc ergo quoniam alie ad eundem ordinem alie ad ordinis commutationem sunt: prius dicemus de his: que ad eundem ordinem utroque termino participant. et quoniam sunt propositiones alie affirmative alie negative: alie universales alie particulares: alie indefinite: due sunt ex his: que qualitate differunt tres que quantitate differunt. Et sunt que qualitate differunt: affirmative et negative: ad quantitatem que vero differunt: sunt universales: particulares: indefinite: in affirmativis enim et negativis quale quid sit aut non sit ostenditur. In universali particulari indefinite de omnium vel nullorum vel non nullorum quantitate monstratur. Ex his ergo quinque differentiis. id est est universali particulari indefinite: affirmative: negative: sex coniunctiones sunt: ita ut tribus que ad quantitatem dicuntur: due que ad qualitatem dicuntur aptentur: et sit universalis affirmative: et universalis negativa: ut omnis homo iustus est: nullus homo animal est: et particularis affirmative: et particularis negativa: quidam homo iustus est: quidam homo iustus non est: et indefinite affirmative: et negative: ut homo iustus est: homo iustus non est sunt ergo duabus que sunt ad qualitatem: tribus que sunt ad quantitatem iunctis sex coniunctiones. de quibus indefinite affirmative: et negative separemus: et de solis universalibus: et particularibus tractatus habebatur. subscribantur etiam earum participantium que ad eundem ordinem utroque termino participant due universales propositiones: una affirmative: et altera negativa: et sit affirmative universalis omnis homo iustus est: et contra ipsam universalis negativa nullus homo iustus est. Item sub his ponantur particularis affirmative: et particularis negativa ita ut sub universali affirmative ponatur particularis affirmative: et sub universali negativa ponatur particularis negativa: et sit particularis affirmative quidam homo iustus est: et contra ipsam particularis negativa quidam homo iustus non est: que monstrat subiecta descriptio.

In superiori igitur descriptione universalis affirmative et universalis negativa contrarie sunt. subcontrarie vero particularis affirmative et particularis negativa. subalterne vero dicuntur vltis affirmative et particularis affirmative: et iteque vltis negativa: et particularis negativa contraiacetes sunt angulares. id est universalis affirmative et particularis negativa. et iteque vltis negativa et particularis affirmative: ut sunt ois bō iustus est. Quidam homo iustus non est. Nullus bō iustus est. Quidam homo iustus est. et sunt que hoc modo diffiniri possunt. Contrarie sunt que universaliter eadem idem hec affirmat hec negat. subcontrarie sunt que particulariter eadem idem hec affirmat: hec negat. subalterne sunt que eadem idem affirmant: vel negant hec particulariter illa vltis: contraiacetes sunt quando eadem eandem res hec affirmat hec negat: vel hec negat. hec affirmat illa generaliter: illa particulariter et vocantur contrarie quod affirmatio vltis ponit. negatio universaliter tollit. Subalterne vero: quoniam quod illa vltis ponit et hec particulariter ponit. subcontrarie vero dicte sunt: vel que naturaliter subipsis contrariis posite sunt: ut descriptio docet: vel a contrariis diverse sunt: et ipsis contrariis quodammodo contrarie. Nam contrarie ut utroque sit fieri non potest: ut utroque ois non sint fieri potest. contraria vim obtinebunt subcontrarie. Nam ut utroque ois non sint fieri non potest. ut utroque sit fieri potest. Quod in sequentibus melius explicabitur contraiacetes non dicitur. Quoniam universalis affirmatio vel negatio particularem affirmationem vel negationem angulariter respiciunt. Cum autem singule propositiones habeant duas differentias: una ad qualitatem: altera ad quantitatem: ut que universalis affirmative est habeat differentiam ad quantitatem quod universalis est et aliam ad qualitatem que affirmative est. Eodem modo ceterae propositiones. habeant binas differentias una secundum qualitatem: altera secundum quantitatem. Subalterne que sunt: una tantum differentia differunt: que particularis: illa vltis est. Nam qualitatis differentiam nullam retinet. utroque enim affirmative sunt. ille vero alie. id est. contrarie et subcontrarie ad qualitatem: que illa affirmative: illa negativa est. nam ad quantitatem nihil differunt. utroque enim. contrarie universales. utroque subcontrarie particulares sunt. ille autem que contraiacetes dicuntur. utrisque differentijs differunt. Nam et illa universalis affirmatio est hec particularis negatio: et illa vltis negatio est hec particularis affirmatio. nunc quoniam que secundum qualitatem: vel secundum quantitatem: vel quod dictum est differunt earum proprietates: que sunt vltis saltem sunt explicem. igitur earum que subalterne sunt: si fuerit vera affirmatio vltis vera erit particularis affirmatio. Si enim omnis homo iustus est: vera est vera erit: et que dicit aliquis homo iustus est. Nam si omnis homo iustus est: et quidam. Et eodem modo negative

*Singule propositiones
vltis Iustus
differunt.*

subalterne. nā si vniuersalis negatiua vā fuerit erit etiam vera negatiua particularis vt si nullus homo iustus est: vera fuerit erit etiam vera quidam homo iustus non est. nam si nullus homo iustus est: nec quidam: Conuerti autem non potest. nam si particularis vera fuerit: non necesse erit veram esse etiam vniuersalem. vt si quidam homo iustus est: vera sit non necesse erit veram esse: omnis homo iustus est possunt enim esse non omnes. Et eodem modo de negatiua. Nam si particularis negatiua vera fuerit: vt est quidam homo non est iustus non necesse erit vniuersalem nullus homo iustus est veram esse. Potest enim fieri vt quidam sint iusti. Ergo dicimus in subalternis propositionibus si vniuersales vere sint: veras esse necesse est particulares. sed non conuertitur. Nam si particulares vere sint: non necesse est esse veras etiam vniuersales. Particulares vero ad vniuersales contrariam conuersionem habent. nam (vt superius) si vniuersales vere essent: vere essent etiam particulares: et si particulares vere essent non omnino vere essent etiam vniuersales. in particularibus si particulares false sint: false erunt etiam vniuersales. nam si particularis quidam homo iustus est: falsa fuerit: vniuersalis etiam omnis homo iustus est: erit falsa. nam si quidam homo iustus est: falsa est: vera est nullus homo iustus est. si vera est nullus homo iustus est falsa est omnis homo iustus est. falsa igitur particulari falsa erit vniuersalis. Item si negatiua particularis falsa sit que est quidam homo iustus non est: falsa erit et nullus homo iustus est. nam si falsum est quidam homo iustus non est: vera est quia omnis homo iustus est: si vera est hec falsa est. nullus homo iustus est. falsa igitur particulari falsa erit et vniuersalis. Sed non conuertitur: vt si vniuersales false sint: falsas esse necesse sit particulares. nam si vniuersalis. omnis homo iustus est falsa fuerit: non necesse est particularem quidam homo iustus est: falsam esse. Potest enim fieri vt si omnis homo iustus non fuerit: sit quidam iustus. et iterum si vniuersalis negatiua nullus homo iustus est: falsa fuerit: non necesse erit quidam homo non est iustus: falsam esse. nam si falsa est nullus homo iustus est: verum est esse aliquos iustos: vera est etiam que dicit: quidam homo iustus non est: quod sint quidam etiam non iusti. Repetens igitur a capite dicat quod in subalternis si vniuersales vere fuerint vere erunt etiam particulares. Sed non conuertitur. item si particulares false fuerint: false erunt etiam vniuersales sed non conuertitur. contrarie simul esse vere nunquam possunt. Potest autem fieri: vt alias vtreque false sint: alias vna vera: et alia falsa. vtreque false sunt: vt si quis dicat. omnis homo grammaticus est falsa est. nam non omnis homo. nullus homo grammaticus est falsa est. nam non nullus. est autem vna vera alia falsa: vt si quis sic dicat. omnis homo bipes est: hec affirmatiua vera est: nullus homo bipes est. hec negatiua falsa est. Et iterum omnis homo quadrupes est hec affirmatiua falsa est. Nullus homo quadrupes est hec negatiua vera est. Sunt ergo contrarie aliquotiens vtreque false. aliquotiens inter se verum: falsumque diuidentes: vt vtreque autem vere sint fieri nunquam potest. subcontrarie vero contraria patiuntur. Nam false nunquam reperiri queunt. Sed alias vere vtreque sunt: vt est quidam homo grammaticus est vera est: et quidam homo grammaticus non est et hec vera est. Potest enim alius esse grammaticus et alius non esse. Alias vna vera est. al-

tera falsa. vera est enim affirmatio. quidam homo bipes est. falsa est autem negatio quidam homo bipes non est. item falsa est affirmatio quidam homo quadrupes est. vera negatio quidam homo quadrupes non est vt vero vtreque false sint. fieri nunquam potest. Restat igitur vt de contrarietibus dicamus que neque false simul aliquando esse possunt neque vere: sed semper vna falsa vera est altera. quod facilius liquet si quis sibi quecumque fingat exempla. Res admonet: vt quidam de indefinitis propositionibus consideremus. indefinite etenim propositiones equam vim retinent particularibus propositionibus. Dictum est enim quod si vniuersalis vel affirmatiue: vel negatiue in subalternis propositionibus essent vere: essent quoque vere et particulares. Illuc vero dicimus: quod si vniuersales propositiones vere fuerint: vere erunt etiam indefinite. Nam si vera est. Omnis homo bipes est: vera est et quidam homo bipes est. vera erit etiam indefinita: homo bipes est. hoc etiam dictum est quod si particulares false essent: false essent etiam vniuersales. nunc vero dicendum est quod si indefinita falsa fuerit falsa erit etiam vniuersalis. Nam si falsa est que dicit. Homo quadrupes est: falsa erit et quod dicit. quidam homo quadrupes est. Atque idem hoc etiam in negatiuis conuenire videtur. Unde constat quod omnes indefinite equam vim particularibus retinent propositionibus. Rursus dictum est quod subcontrarie que particulares affirmatiue et negatiue sunt simul vere esse possunt: diuidere et verum falsumque valent: si simul vero falsas esse non posse. hoc idem indefinitis propositionibus expectandum est. Nam diuidunt verum falsumque inter se: vt si quis dicat homo bipes est vna est homo bipes non est falsa est: et iterum homo quadrupes est falsa est. homo quadrupes non est vera est. vere autem inueniri possunt vt si quis dicat homo grammaticus est: si quis hoc dicat de donato: vera est. Item homo grammaticus non est si hoc dicat de Latone vera est: vt simul false sint nunquam reperiemus. Hic quoque ostendit indefinitas cum particularibus equali esse potentia. apertius quod dictum est contrarietibus. id est vlem affirmatiua et particulari negatiua: et iterum vniuersalem negatiua et particulari affirmatiua neque veras simul esse neque falsas. Sed iterum se diuidere vere falsumque. idem hoc euenit in indefinitis. Nam vniuersalis affirmatiua et indefinita negatiua: vel indefinita affirmatiua et vniuersalis negatiua neque vere simul esse possunt: neque simul false. Diuidunt inter se vere falsumque. nam si dixeris: omnis homo bipes est: vera est: et si dicas homo non est bipes falsa est. Item si dixeris homo quadrupes est falsa est: si dixeris: nullus homo quadrupes est: vera est. vnde hinc quoque colligere licet omnes indefinitas potestate: et vi equales esse particularibus. Sunt et quedam propositiones: que diuidunt quidam et ipse verum et falsum: vt deus fulminat deus non fulminat. Sed iste tunc diuidunt inter se vere et falsum: cum idem tempus: idem subiectum: idem predicatum sit. quod autem dico tale est. si equiuocum subiectum fuerit: non diuidunt verum et falsum. Si quis enim dicat cato se vtrique occidit: et respondeatur cato se vtrique non occidit vtreque vere sunt: Nam et cato minor se peremit: cato censozus se vtrique non occidit. Sed hoc iccirco euenit: quod Latonis nomine equo ce dicitur. Dicitur enim maior Lato censozus et minor vtrique. ite si equo ca fuerit in propositione predicatio verum iterum se affirmatio negatioque non diuidunt. Si quis enim sic dicat in nocte lucet. et respondeatur in nocte non lucet. fieri potest vt vtreque vere sint. Nam in nocte lucerna lucere potest: et sol lucere non

non potest. hoc autem dico euenire: quod lucere equitudo
 et ad lucerne lumen: et ad solis dicitur. amplius si aliud
 et aliud in subiectis et predicatis tempus fuerit: verus
 falsumque inter se affirmatio negatioque non diuidunt
 nam si quis dicat socrates ambulat et respondeatur
 socrates non ambulat possunt utique vere esse. potest
 fieri enim ut socrates alio tempore ambulet: alio tem-
 pore non ambulet: sed aut stet aut sedeat: aut quodlibet
 aliud. in talibus ergo propositionibus quales sunt:
 socrates ambulat. Socrates non ambulat: ille inter
 se verum falsumque diuidunt que ad idem subiectum
 ad idem predicatum ad idem tempus dicuntur. Sunt
 etiam alie que contradictorie dicuntur que sunt huius
 modi: quotiens affirmationem vniuersalem tollit ne-
 gatio particularis: ut est omnis homo iustus est: non
 est omnis homo iustus: et rursus nullus homo iustus
 est: et quidam homo iustus est. in his enim vniuersa-
 lis determinatio tollitur. sed de his alias. Et quonia
 dictum est et de his que eodem ordine participant: di-
 camus nunc de his que ad ordinis commutationem par-
 ticipant. Earum quoque propositionum: que ad commu-
 tationem ordinis participant duplex modus est. Est
 enim per contrapositionem conuersio: ut si dicas om-
 nis homo animal est. omne non animal non homo est.
 simplex conuersio est ut si dicas. omnis homo risibile
 et omne risibile homo. sed in illis terminorum tantum
 commutatio conuersionem facit: in quibus neque predi-
 catum subiecto: neque subiectum predicato habundat
 In hac enim propositione que dicit omnis homo risi-
 bile. homo subiectum risibile predicatum equam vim
 habent et ideo conuerti potest: ut risibile sit subiectum
 et homo predicatum: et dicatur omne risibile homo. in
 quibus vnus terminus alio habundauerit: conuerti
 propositio non potest. Nam si dicas omnis homo ani-
 mal est vera est: non tamen potest fieri: ut conuersa
 hec propositio terminis commutatis vera sit. falsum est
 enim dicere omne animal homo. Sed hoc cur euenit
 quia homine animal habundat. Illa vero conuersio:
 que per contrapositionem fit: hoc modo fit. quotiens
 quod in affirmatiua subiectum fuerit: idem mutatur
 et factum predicatum ad negatiuam particulam ponit
 ut est omnis homo animal est. Dic homo subiec-
 tum est et ad hoc animal predicatur. Si vero quis per
 contrapositionem conuertat: et faciat animal subiectum
 hominem predicatum: et ad hominem particulam ne-
 gatiuam ponat hoc modo faciet. Omne non animal
 non homo est: et erit ista conuersio omnis homo ani-
 mal est: omne non animal non homo est. sed de his po-
 sterius tractabimus: nunc ad simplices reuertamur.
 Cum igitur sint quattuor propositiones. quarum due
 vniuersales sunt idest affirmatiua et negatiua: due ve-
 ro particulares idest affirmatiua et negatiua particu-
 laris affirmatiua et vniuersalis negatiua commutatis
 terminis sibi ipsa conuertitur. Conuertuntur autem ille
 (ut dictum est) quotiens commutatis terminis: vel si-
 mul vere sunt: vel simul false. Nam si quis dicat quida
 homo animal est vera est: Conuersio vero eius: que
 est quoddam animal homo est vera est. Item quida
 homo lapis est falsa est quemadmodum conuersio eius
 quidam lapis homo est: et ista falsa est. Et igitur par-
 ticularis affirmatiua que commutatis terminis sibi
 ipsa conuertitur. Idem vero patitur vniuersalis ne-
 gatio. Si quis enim dicat nullus homo lapis est vera
 est potest conuerti nullus lapis homo. nam et ista ve-
 ra est. Item nullus homo rhetor est: falsa est: et eius con-

uersio nullus rhetor homo est. falsa est. In quattuor igitur
 his propositionibus due tantum contraiacentes
 sibi ipse conuertuntur. idest particularis affirmatiua
 et vniuersalis negatiua. Alie vero due sibi ipsis non con-
 uertuntur. Nam neque vniuersalis affirmatiua: neque parti-
 cularis negatio sibi ipsa conuertitur. Si quis enim di-
 cat. Omnis homo animal est vera est. Si quis vero
 conuertat. omne animal homo: falsum est. Non igitur
 sibi ipsi conuerti potest. quoniam conuersa prioris ve-
 ritatem non recipit. Necque vero particularis negatio
 sibi ipsi conuertitur. Nam si quis dicat quidam homo
 grammaticus non est: vera est. si vero conuertat: qui-
 dam grammaticus homo non est falsa est. Omnis enim
 grammaticus homo est. Repetendum est igitur a ca-
 pite: quod cum quattuor propositiones sint affirmatiua vniuer-
 salis: negatio vniuersalis: affirmatiua particularis: ne-
 gatio particularis: particularis affirmatiua: et vniuer-
 salis negatio que contraiacentes sunt. sibi ipsis conuer-
 ti possunt. Vniuersalis vero affirmatiua et particula-
 ris negatio: que ipse contraiacentes sunt nunquam pos-
 sunt. Nec hoc nos turbet: quod quedam affirmationes
 vniuersales: et quedam particulares negationes con-
 uerti possunt. potest enim dici omnis homo risibilis
 est: omne risibile homo est. et utique vere sunt. Et ite-
 rum omnis homo binnibilis est. falsa est. et omne bin-
 nibile homo. hec quoque falsa est. Item in particulari
 negatione. quidam homo non est lapis: vera est: et qui-
 dam lapis non est homo: vera est. Item quidam ho-
 mo non est risibile falsa est: quidam risibile homo non
 est rursus hec quoque falsa est. ergo videntur posse vni-
 uersales affirmationes et particulares negationes con-
 uerti et conuertuntur quidem: sed non vniuersaliter.
 Generaliter autem dico propositiones posse conuer-
 ti. quotiens vniuersaliter in omnibus conuertuntur.
 Iste autem in duabus solis materiis conuerti pos-
 sunt. Si quis enim proprius cuiuslibet speciei ad ipsam
 speciem cuius est proprium velut ad subiectum predi-
 cat. potest conuerrere. Nam quia risibile proprium est
 homini: si predices risibile et subijcias hominem: ut
 est omnis homo risibile est: potes iterum subijcere ri-
 sibile et hominem predicare: ut si dicas omne risibile
 homo. In illis vero simul false sunt generalium affir-
 mationum conuersiones in quibus id quod predicatur
 ad subiectum nullo tempore dici potest. ut si quis di-
 cat omnis homo lapis est falsa est. Et iterum omnis
 lapis homo est falsa est hec. Quoniam nullo tempo-
 re neque homo lapis neque lapis homo predicabitur. in
 particularibus negatiuis contrarium est. nam cum fal-
 se sunt: cum proprium subiectum est aut predicatum: ut si
 quis dicat. Quidam homo risibile non est: falsum est
 Item quoddam risibile homo non est. et hec quoque fal-
 sa est. In illis vere sunt: quando id quod affirmando
 nullo tempore vere predicari potest ad subiectum pre-
 dicant. ut si dicas quidam homo lapis non est vera est.
 Iterum quidam lapis homo non est vera est. Ergo
 vniuersales affirmationes tum sibi conuertuntur. ut
 vere sint: cum proprium predicant: tum sibi conuertuntur: ut fal-
 se sint cum id quod nullo tempore ad subiectum vere
 dici potest predicant. Item in particularibus negatiuis:
 tum false sunt: cum proprium predicant: tum vere: cum id
 quod nullo tempore vere dici potest: predicant. In his er-
 go solis conuerti possunt iste. In alijs vero conuerti non
 possunt. Atque ideo vniuersali non conuertuntur remanet
 ergo in alijs rebus omnibus ut superius dictum est: non
 conuertuntur: hoc vero perspicendum est. quod particula

Libe

ris affirmatio que sibi ipsi conuertitur. vniuersali affirmatiōi que sibi non conuertitur per accidens conuerti potest. Et item contraiacens vniuersali affirmatiōi particularis negatiō: que sibi ipsi non conuertitur conuerti potest per accidens negatiōi vniuersali: q̄ sibi ipsi conuertitur. Sed quomodo particularis affirmatiō et vniuersalis negatiō sibi ipsis conuertant ostēdimus. Illuc vero quomodo particularis affirmatiō vniuersali affirmatiōi per accidens: vel quomodo particularis negatiō vniuersali negatiōi per accidens conuertantur demonstrandum est. Dictum est superius: q̄ si vera est vniuersalis affirmatiō: vera est et particularis: et sequeretur particularis vniuersalem. Nam si vera est omnis homo animal est: vera est et quidam homo animal est. Si enim omnis et quidam sed particularis affirmatiō sibi ipsi conuertitur, conuertitur etiam vniuersali affirmatiōi. Illā si omnis homo animal est et quidam homo animal est. Sed ista sibi conuertitur, hoc modo si dicas: quidam homo animal est. potest igitur conuerti ad omnis homo animal est vniuersalem affirmatiōem particularis affirmatiō: que est quidam homo animal est: vt dicas quoddam animal homo. vtreque enim vere sūt et que dicit omnis homo animal est: et que dicit quoddam animal homo est. p̄ accidens autē conuerti dicitur particularis affirmatiō vniuersali affirmatiōi: quia particularis affirmatiō sibi ipsi particulariter conuertitur. Secundo vero loco vniuersali affirmatiōi conuertitur. Restat igitur: vt hoc monstremus. Quomodo particularis negatiō que sibi non conuertitur: vniuersali negatiōi que sibi conuertitur: per accidens conuertatur et hec eadem ratio est. Nam quoniam vniuersalis negatiō si vera est: vera est etiam particularis vniuersalis vero negatiō sibi ipsi conuertitur: potest vniuersali negatiōi conuersē particularis conuerti negatiō. Age enim vniuersalem negatiōem. i. nullus homo binnibilis est: conuertamus: vt sit nullum binnibile homo. Sed istam propositionem idest vniuersalem negatiōem: que est nullus homo binnibilis est sequitur particularis negatiō: quidam homo non est binnibilis. Conuerte igitur vniuersalem: que est nullus homo binnibilis est: et fac nullum binnibile homo. conuerte huic particularem negatiōem que est quidam homo non est binnibilis: et fac quoddam binnibile non est homo. vtreque ergo vere sunt. Nam nullum binnibile homo est que est vniuersalis conuersio negatiōis vera est: et quoddam binnibile non est homo: que conuersio particularis negatiōis est. Cur autem per accidens conuerti dicatur: superius dictum est. Liqueat igitur talis conuersio per accidens: quod igitur habet vniuersalis affirmatiō. hoc habet ei contraiacens particularis negatiō. vtreque enim sibi conuerti non possunt quod autem habet vniuersalis negatiō. hoc habet ei contraiacens affirmatiō particularis. vtreque enim sibi conuerti possunt. Juncte ergo que sibi conuerti possunt: et que sibi conuerti non possunt: vt que sibi conuerti potest iungatur ei que sibi conuerti non potest: et que sibi conuerti non potest: iungatur ei que sibi conuerti potest: fecerunt per accidens conuersiones que superius demonstrate sunt. Restat vt de his conuersionibus dicamus que per contrapositionem fiunt: et primus earum sit dispositio scriptio ne subiecta. generalis enim affirmatiōis: que dicit omnis homo animal est: conuersio per contrapositionem est que dicit: omne non animal non homo est.

Item generalis negatiōis que dicit. nullus homo animal est. Conuersio per contrapositionem nullum non animal non homo est. Item particularis affirmatiōis que dicit: quidam homo animal est. conuersio per contrapositionem est: que dicit quoddam non animal non homo est. Item particularis negatiōis que dicit. quidam homo animal non est conuersio per contrapositionem est quoddam non animal non homo est: q̄ monstrat subiecta descriptio.

Omnis homo animal est
Nullus homo animal est
Quidam homo animal est
Quidam homo animal non est

Omne non animal non homo est
Nullum non animal non homo est.
Quoddam non animal non homo est
Quoddam non animal non homo non est.

His ergo ita positis quomodo dictum est superius in simplici terminorum conuersione: q̄ particularis affirmatiō: et generalis negatiō sibi ipsis conuertentur. Generalis vero affirmatiō: et particularis negatiō sibi ipsis non conuertuntur: hic per contrapositionem conuersionibus contra est. Illas generalis affirmatiō per contrapositionem conuertitur sibi ipsi et particularis negatiō sibi ipsi conuertitur. Generalis vero negatiō et particularis affirmatiō. per contrapositionem sibi non conuertitur. Quod ita esse his exemplis probabimus. Si enim vera sit affirmatiō generalis que dicit. Omnis homo animal est vera erit eius per contrapositionem conuersio que dicit. Omne non animal non homo est. Quod enim animal non fuerit id homo non erit. Et si falsa fuerit generalis affirmatiō que dicit: omne animal homo est: falsa erit etiam eius per contrapositionem conuersio que dicit: omnis non homo non animal est. potest enim fieri vt quod homo non est animal sit. Illa enim negat esse animal q̄ homo non fuerit. Quod si cum vera est generalis affirmatiō: vera est eius per contrapositionem conuersio: et si cum falsa est generalis affirmatiō falsa est eius per contrapositionem conuersio: non est dubium quin generalis affirmatiō possit sibi ipsi conuerti. Itē nunc ostendendum est: quomodo particularis negatiō sibi ipsi per contrapositionem conuertitur. Nam si falsa est que dicit. quidam homo animal non est: falsa erit etiam eius per contrapositionem conuersio que dicit. quoddam non animal non homo est. Hoc enim videtur hec propositio dicere: ac si diceret quedam res que animal non est homo est. qui enim dicit non homo si est: hominem esse significat quod animal non sit. Hoc vero aperte falsum est. Omnis enim homo animal est et si vera fuerit particularis negatiō. que dicit. quoddam animal homo non est: vera est eius per contrapositionem conuersio. que dicit. quidam non homo non animal non est. Equale est enim ac si diceret. res que homo non est: non est non animal. sed est animal vt equus et bos homo non est: et non est non animal. Ergo si cum particularis negatiō: falsa est: falsa est etiam eius per contrapositionem conuersio: et si cum particularis negatiō vera est vera est eius per contrapositionem conuersio. Illud est dubium quia

quod particularis negatio possit per contrapositionem sibi ipsa conuerti. Nunc quoniam ostensum generalem affirmatiuam: et particularem negatiuam per contrapositionem posse conuerti. Ostendamus generalem negatiuam: et particularem affirmatiuam per contrapositionem sibi non posse conuerti. Et primo de generali negatione dicendum est. Nam si generalis negatio vera est: non necesse erit per contrapositionem sibi conuersam veram esse. Sed si falsa fuerit sibi per contrapositionem conuersam falsam esse necesse est. Nam si falsa est que dicit. Nullus homo animal est falsa erit fortasse eius per contrapositionem conuersio: que dicit. nullum non animal non homo est. Equale est enim ac si diceret nulla res est que non sit animal: et non sit homo. quod est omnis res que animam non habet: homo est quod aperte falsum est. Item si vera fuerit generalis negatio. falsa erit eius per contrapositionem conuersio. Nam si vera est nullus homo est lapis. falsa erit eius per contrapositionem conuersio que dicit. nullus non lapis non homo est. Equale est enim ac si dicat. nulla res est que cum non sit lapis non homo est. quod est omnis res quecumque lapis non fuerit homo est. quod falsum est. Innumerabilia enim inuenies: que non sunt lapides: quoniam homines non sunt ergo quoniam si generalis negatio vera vel falsa fuerit: falsa erit eius per contrapositionem conuersio: non est dubium generalem negationem sibi non posse conuerti. quod enim in aliquo fallit generaliter colligi non potest. Restat igitur ut id quod reliquum est monstremus particularem affirmationem per contrapositionem sibi non posse conuerti. Cum enim fuerit particularis affirmatio vera vera erit eius per contrapositionem conuersio. Nam si vera est. que dicit. quidam homo animal est: vera est eius per contrapositionem conuersio: quoddam non animal non homo est. Equale est enim ac si dicat quedam res: que animam non habet: homo non est: quod verum est. Lapis enim animam non habet: et tamen homo non est. Item si particularis affirmatio. que dicit quidam lapis homo est: falsa est: vera erit eius per contrapositionem conuersio: que dicit quidam non homo non lapis est. Equale enim est ac si diceret quedam res que homo non fuerit lapis non est: quod verum est. Equus enim homo non est. Et tamen lapis non est ergo si cum in quibusdam particularis affirmatio vera fuerit vera erit eius per contrapositionem conuersio: et si cum in quibusdam falsa fuerit particularis affirmatio. vera erit eius per contrapositionem conuersio non est dubium particulares affirmationes per contrapositionem non posse conuerti. Generalis vero negatio et particularis affirmatio: que contraiacentes sunt: in per contrapositionem conuersionibus contraria patiuntur. Nam in generalibus negatiuis siue generales negatiue vere fuerint siue false per contrapositionem conuersiones semper false sunt. in particularibus autem affirmatiuis: siue particularis affirmatio vera fuerit siue falsa: eius per contrapositionem conuersio vera est. Repetendum est igitur a superioribus et confirmandum quod in simplicibus terminorum conuersionibus particularis affirmatio: et generalis negatio sibi conuerti possunt. Generalis vero affirmatio et particularis negatio sibi conuerti non possunt. in his vero conuersionibus: que per contrapositionem fiunt contra est. Nam generalis affirmatio et particularis affirmatio per contrapositionem sibi ipsis conuerti possunt. Generalis vero negatio: et particularis affirmatio per

contrapositionem sibi ipsis conuerti non possunt. Et generalis negatio et particularis affirmatio: que sunt contraiacentes in veri falsique distantia (ut demonstratum est) sibi ipsis inuicem contraria patiuntur hec de categoricorum syllogismorum categoricis propositionibus dicta sufficiant. Si qua vero his pretermissa sunt in periermenias. Aristotelis commentario diligentius subtiliusque tractata sunt.

De syllogismo categorico. Liber Secundus

Superioris series voluminis quod ad categoricorum syllogismorum propositiones attinebat explicuit. Nunc autem quantum introductionis patitur temperamentum de ipsa categoricorum syllogismorum ratione tractabitur. et quoniam omnium compositorum firmitudo vel vitium: aut in his maxime reperitur ex quibus est compositum: aut penes bonam malam compositionem eius laus vituperatioque tenetur. Namque domus si sit fortibus lapidibus debilibus uestructa: ipsa quoque est fortis aut debilis. Idcirco autem si artificis compositionem equabilem solertemque fuerit nacta: ipsa quoque constructio merito stabilis erit: et laudabile fundamentum. Si vero insolentior compositio fiat: tota quoque quauis ex bonis ordinata lapidibus: nulla sese gerens fabrica stabilitate nutabit. Mos quoque hanc eandem imaginem secuti prius de his quibus ipse syllogismus constat id est propositionibus explicuimus. Nunc de ipsa inter se syllogismorum coniunctione oppositioque tractabimus. Illud vero meminisse debebis introducendis hic me prestitisse inchoantibus non introductis. Et primum quid sit esse in omni vel non esse paucis ostendam. Si qua enim res alterius generis fuerit: omnem intra se speciem continebit: et in toto species genere illa esse dicetur. Sit enim genus animal. homo vero species. homo ergo quoniam minus est quam animal: in toto animali esse dicitur. Omnis enim homo animal est: Si quis ergo sic dicat aliquam rem de alia re predicari. conuersa vice nihil interest. Nam si cut in toto animali homo est: sic etiam animal de omni homine predicatur. in toto vero non esse est. quotiens alia res ab alia re omni disuncta est. ut si dicas animal in nullo lapide est. nullus enim lapis animal est: et si dicas animal de nullo lapide predicat. de nullo enim lapide animal dicitur. Diffinimus ergo in toto esse vel in toto non esse sic in toto esse: vel de toto predicari dicitur quotiens non potest inueniri aliquid subiecti: ad quod illud quod predicatur dici non possit. Nam nihil hominis inuenitur: ad quod animal dici non possit. In toto vero non esse: vel de nullo predicari dicitur: quotiens nihil subiecti poterit inueniri ad quod illud quod predicatur dici possit. Nihil enim lapidis inueniri potest: de possit animal predicari. Illud sane notandum est quod esse in toto versa vice dicitur. Nam si aliquid de aliquo omni predicatur: illud de quo illud predicatur in toto illo esse dicitur quod predicatur: ut animal de omni homine dicitur. Homo non in toto est animali velut quedam pars intra totum animal latet. si quid in alio omni fuerit: in eo toto illa res de qua superius dicebatur esse dicitur: ut idem animal cum in omni sit homine: et de eo omni predicatur. Homo est in toto animali. His igitur positis quotienscumque ita dicimus: ut litteras pro terminis disponamus: pro breuitate hoc. et pro copendio facimus: id quod per litteras demonstrare volumus vniuersaliter de monstramus. Nam fortasse in terminis aliquibus falsum in

Esse in toto & non esse